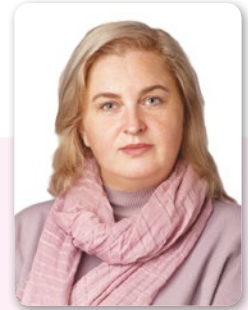

ДЛЯ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ ІГРАШКА – У РОЗВИТКУ ОПОРА

Олена КОЛОСОВА, канд. пед. наук, доцентка кафедри дошкільної та початкової освіти, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

Дітей з порушеннями зору важливо не лише навчати за програмою, а й формувати їхні соціальні навички, давати впевненість у собі, сприяти бажанню і вмінню спілкуватися. Дієвий засіб створення емоційного комфорту учня в освітньому середовищі — іграшка. Як правильно добирати і використовувати іграшки у роботі з дітьми, що мають вади зору, розповідає авторка.

Міжнародні стандарти в галузі прав людини ґрунтуються на ідеї участі кожної особистості в суспільному житті на засадах рівності. Поширення в Україні процесу створення інклюзивного середовища для навчання дітей з особливими освітніми потребами — це ще один крок до забезпечення повної реалізації їхніх прав на якісну освіту.

Діти з порушеннями зору — функціональними (катаракта, косоокість, астигматизм, помутніння рогівки, міопія тощо) й органічними (порушення й аномалії очей, захворювання сітківки, зорового нерва та ін.) — належать до категорії учнів з особливими освітніми потребами. Для них характерні неkoordinovanість окорухових функцій, неточність, фрагментарність і сповільненість зорового сприйняття, порушення орієнтування в мікропросторі, зорової працездатності, кольоророзрізнення. Усе це призводить до збіднення сенсорного досвіду, труднощів у формуванні уявлень про форму, розмір, колір предметів тощо.

Чільне місце у вихованні й корекції порушень розвитку в дітей молодшого шкільного віку займає гра з використанням різних видів іграшок. Іграшки позитивно впливають на психіку дитини, сприяють формуванню морально-вольових якостей, створюють умови для її успішної соціальної реабілітації та інтеграції. Саме за допомогою іграшки діти дізнаються про об'єкти навколишнього світу, про їх колір, форму, об'єм, засвоюють соціальні ролі, реалізують потребу в спілкуванні. Тактильне обстеження деталей іграшок, дії з ними сприяють розвитку дрібної моторики рук, формуванню правильних дотикових обстежень, оволодінню діями з предметами.

У освітньому просторі НУШ, особливо в контексті впровадження інклюзивної освіти, багато уваги приділяють організації ігрового простору.

Вимоги до іграшок для дітей з порушеннями зору

Іграшка, призначена для дітей з порушенням зору, має відповідати низці вимог. Тож, добираючи іграшку, враховуйте такі показники:

- чи відображає іграшка реальну форму і пропорції предмета, його типові ознаки;
- чи всі істотні деталі іграшки рельєфні, легко визначаються на дотик;
- відповідність матеріалів, з яких виготовлено іграшку, натуральним предметам (тканині, дереву, гумі, пластику);
- стійкість до деформування при стисканні;
- наявність рухомих деталей і частин, для технічних іграшок — кнопок, отворів, вимикачів, поворотних механізмів;
- яскравість забарвлення;
- наявність звукових ефектів;
- відповідність гігієнічним вимогам.

Типи іграшок для слабозорих дітей

В умовах інклюзивного навчання слабозорих дітей варто застосовувати роботу з іграшками різних типів. За класифікацією Є. Флеріної, виділяють такі іграшки:

- моторно-спортивні та тренувальні — м'яч, скакалка, гімнастичний обруч, кеглі тощо;
- сюжетно-образні — ляльки, м'які іграшки, транспортні засоби без складних механізмів;
- механічні — накрутні іграшки, іграшки-стрибунці тощо;
- технічні — моделі транспортних засобів з механічним керуванням; приладів, які демонструють фізичні закони і виробничі процеси (іграшкові ваги, касові апарати, швейні машинки);
- музичні — шумові або спрощені інструменти;

- призначені для конструювання — будівельні набори, конструктори;
- театральні — пальчикові ляльки, маріонетки, ляльки-рукавички, набори для творчих ігор-інсценувань, силуети для тіншового театру
- настільні ігри з дидактичними завданнями і правилами.

Спеціально для незрячих і слабозорих дітей розроблені іграшки зі шрифтом Брайля, за допомогою яких дітей навчають читати і рахувати. Зокрема, **кубики “Алфавіт зі шрифтом Брайля”** (на кожній стороні по центру розташована рельєфна буква українського алфавіту, а в лівому верхньому кутку — відповідна їй крапкова позначка) вчителі можуть використати і як дидактичний посібник для навчання читанню, і як засіб стимуляції мозкової діяльності, розвитку дотикового сприйняття, логічного, просторового і образного мислення, уважності й пам'яті. Граючи цим набором, дитина отримує задоволення від тактильного сприйняття самих кубиків, рельєфного і крапкового шрифту.

Гра “Геометричний сенсорний мішечок” — набір дерев'яних геометричних тіл (куб, куля, еліпсоїд, циліндр, усічений конус, півсфера) — допомагає ознайомлювати з базовими просторовими формами, розвиває сенсорні навички, мовлення, стимулює до спілкування. З опорою на такі тіла легко формувати в учнів уявлення про різноманітні природні та штучні об'єкти.

Гра-мозаїка з паличок “Чоловічки” дає змогу створювати умовні, позбавлені дрібних деталей зображення, тому зручна у роботі з дітьми, які мають вади зору. Таким учням пропонують скласти з паличок за зразком або власним задумом предмети, які зображені на картках; придумати силуети тварин, транспорту, букв і цифр; використати палички як рахунковий матеріал; обводити на папері, складаючи візерунки.

Іграшки мають не лише освітню, дидактичну мету. Вони допомагають формувати низку важливих навичок, що сприяють адаптації дитини в суспільстві.

Іграшка як засіб орієнтування у просторі

Слабозорим дітям надзвичайно важливо мати розвинене аудіальне сприйняття, оскільки для них життєво необхідне вміння орієнтуватися у просторі на слух, розпізнавати звуки допомоги (наприклад, сигнал світлофора) і небезпеки. Для розвитку таких навичок підійдуть будь-які **іграшки, що видають звук**. Під час гри з ними молодші школярі навчаються оцінювати відстань і напрям до джерела звуку, швидкість його пересування тощо.

Соціалізація за допомогою іграшки

Формування навичок взаємодії в колективі

Навчати дітей спілкуванню, допомагати їм відчувати впевненість у собі покликані сюжетно-рольові та режисерські ігри з театральними іграшками. Така гра надає учням можливість проявити себе, подолати скутість, сором'язливість: на початку навчання

дитині морально простіше звернутися до малознайомого однокласника від імені іграшки, ніж від власного. Завдяки необхідності відтворювати емоційний стан персонажів в учнів розвивається емпатія, а мовлення дітей набуває інтонаційного забарвлення.

За допомогою іграшок, які потрібно складати з частин (пазли, мозаїки тощо) діти зможуть оцінити дрібні предмети як частини цілого, більшого предмета. Будь-які предмети, які важко брати пальцями, розвивають дрібну моторику, що у свою чергу стимулює мозкову діяльність. Групова робота з такими іграшками стимулює до обміну ідеями, розподілу завдань між учнями, розвиває навички взаємодії учнів.

Усвідомлення рольових моделей

На інтегрованих уроках та під час тематичних тижнів учні обговорюють, зокрема, професійну діяльність дорослих. Тож доречно пропонувати дітям дидактичні ляльки, які допоможуть закріпити обговорювані образи в уяві слабозорих дітей. Аналогічно використовують і фігурки, які зображають членів сім'ї. Крім обговорення і розігрування ситуацій, що стосуються згаданих на уроці професій, за допомогою таких іграшок можна закріплювати навички лічби, розподіляти і класифікувати, встановлювати відповідності. Сприяють вони і розвитку образного мислення.

Розвиток творчого потенціалу

До арсеналу технічних засобів сучасної школи варто включати гаджети, які дітям з порушеннями зору допомагають малювати. Наприклад, учень малює контурне зображення товстим маркером на папері, сканує чи фотографує його і розфарбовує у графічних редакторах інструментом “Заливка”, щоб не виходити за поля. Є також пристрої, на яких необхідний колір можна обирати клавішами зі шрифтом Брайля чи переключатися між інструментами за допомогою голосових команд. Такими роботами учень може порадувати близьких чи взяти участь у виставках, тож ця діяльність сприяє правильній оцінці особистісних характеристик, дає можливість відчувати себе повноцінним членом соціуму, підвищує самооцінку.

Таким чином, під час гри дитина розвивається, пізнає світ, наслідую та засвоює соціальний досвід. Корекційно-виховна цінність іграшки полягає в тому, що вона сприяє сенсорній корекції, формуванню самостійності, творчої діяльності, розвитку активності, емпатії, соціальних навичок дітей з порушеним зором. Іграшка також є важливим фактором психічного розвитку дитини з зоровою депривацією.

Література

1. Бутенко В. А., Бутенко А. В., Потамошніва О. М. Ігри та іграшки для незрячої дитини. Методичний посібник. Харків; Крок, 2008. 78 с.
2. Гребенюк Т. М., Сасіна І. О., Тімакова Ю. В. Медико-педагогічна корекція зорового сприймання у дошкільників з вадами зору. Навчальний посібник. Київ, 2008. 147 с. ●

Поспішайте передплатити “Учитель початкової школи” на 2020 рік

Заощадьте до **20%** — оформіть передплату
на сайті upsh.com.ua

Відкрийте дітям світ разом із журналами
“УПШ” та “Джміль”

Індекси для передплати
на пошті:

89869 журнал “УПШ”

68604 комплект “УПШ” + “Джміль”

Якщо маєте запитання,
телефонуйте:
067-504-50-22,
або звертайтеся на e-mail:
books@dvsvit.com.ua

